

Przedmowa

Monografia stanowi uaktualnioną i rozszerzoną wersję rozprawy doktorskiej obronionej w 2012 r. na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego pod kierunkiem prof. dr. hab. *Andrzeja Szumańskiego*. Swoje uwagi do rozprawy przekazali recenzenci prof. dr. hab. *Wojciech J. Katner* oraz prof. dr. hab. *Miroslaw Stec*. Rozprawa doktorska została w części sfinansowana ze środków w ramach grantu promotorskiego Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa. Rozprawa jest rezultatem wielu badań prowadzonych w ramach stażów naukowych, w tym na Wydziale Prawa Uniwersytetu Yale w New Haven (Connecticut, USA, 2011) pod kierunkiem prof. *H. Hansmanna* oraz w Instytucie Maxa Plancka Prawa Porównawczego i Prywatnego w Hamburgu pod kierunkiem prof. *K. Hopta* (2010). Praca jest efektem zainteresowań badaniami prawnoporównawczymi, nurtem amerykańskim, spółkowym i ekonomiczną analizą prawa. Zainteresowanie tematyką granic swobody umów wiąże się z moimi wcześniejszymi projektami, tj. pracą magisterską pt. *Konstrukcja odpowiedzialności dyrektorów w amerykańskim prawie spółek* (2005) oraz naukowymi wyjazdami zagranicznymi: m.in. stypendium Erasmus-Sokrates na Katolickim Uniwersytecie w Leuven w Belgii (2004) oraz Wydziale Prawa Uniwersytetu Cornell w Ithace w stanie Nowy York (2005).

Porównanie systemu polskiego z systemem amerykańskim, dla którego wybrałem regulację stanu Delaware jako modelową, służyć miało podstawowemu celowi monografii, tj. określeniu stopnia ingerencji ustawodawcy w prawo spółki akcyjnej, zarówno obecnego, jak i pożądanego, względem jednego z najbardziej liberalnych ustawodawstw odnoszących się do spółki akcyjnej na świecie. Odnalezienie elementów funkcjonalnie wspólnych dla tej regulacji oraz bardziej „doregulowanego” wzorca polskiego okazało się pomocne dla odnalezienia niezbędnych funkcjonalnych granic swobody umów dla określenia organizacji spółki akcyjnej. Metoda ta miała na celu skonfrontowanie osiągnięć prawa i doktryny dwóch, wydawałoby się, odległych porządków prawnych – polskiego, opartego w znacznej mierze na tradycji germańskiej, oraz amerykańskiego, opartego na ekonomicznej analizie prawa (*economic analysis of law*). Zbieżność tych dwóch systemów w zakresie podstawowych cech istotnych spółki akcyjnej nie jest zaskakująca, zwłaszcza jeśli przyjąć, iż spółka akcyjna jest instytucją, która powstała jako odpowiedź na zapotrzebowanie praktyki obrotu. Ponieważ analiza prawa amerykańskiego jest prowadzona na podstawie metody ekonomicznej analizy prawa, to właśnie ta metoda miała kluczowe znaczenie dla formułowania wniosków prawnoporównawczych. Monografia korzysta z europejskiego i amerykańskiego dorobku prawa w ujęciu funkcjonalnym, takich dzieł jak m.in.: *R. Kraakman, J. Armour, P. Davies, L. Enriques, H. Hansmann, G. Hertig, K. Hopt, H. Kanda, R. Rok, Anatomy of Corporate Law. A Comparative and Functional Approach*; *L. Bebchuk, Limiting Contractual Freedom in Corporate Law: The Desiderable*

Constraints on Charter Amendments; *A. Berle, G.C. Means*, The Modern Corporation and Private Property; *F.H. Easterbrook, D.R. Fischel*, The economic structure of corporate law, Limited liability and the corporation; *H.N. Butler, L.E. Ribstein*, The corporation and the Constitution; *M.C. Jensen, W.H. Meckling*, Theory of the Firm: Managerial Behavior. Agency Costs and Ownership Structure; *M. Bainbridge*, The New Corporate Governance in Theory and Practice; *J. Gordon*, Mandatory Structure of Corporate Law; *J. Gilson, R. Kraakman*, The Mechanism of Market Efficiency; *R. Schiller*, Irrational Exuberance; *E. Fama, M. Jensen*, Separation of Ownership and Control; *H. Hansmann*, Corporation and Contract; *H. Hansmann, R. Kraakman*, The Essential Role of Organizational Law.

Pragnę w tym miejscu złożyć szczególne podziękowania mojemu Promotorowi – prof. dr. hab. *Andrzejowi Szumańskiemu* za zainteresowanie mnie prawem spółek, wieloletnią opiekę naukową oraz pomoc przy ustalaniu koncepcji i ram pracy, a także przy organizacji licznych wyjazdów i stypendiów zagranicznych. Dziękuję Recenzentom – prof. dr. hab. *Wojciechowi Katnerowi* oraz prof. dr. hab. *Mieczysławowi Stecowi* – których bardzo szczególne i niezwykle cenne uwagi pomogły mi w opracowaniu monografii w ostatecznym kształcie. Serdecznie dziękuję wszystkim pracownikom naukowym i doktorantom Katedry Prawa Gospodarczego Prywatnego Uniwersytetu Jagiellońskiego za możliwość pogłębionej wymiany poglądów oraz wszelkie źródła inspiracji do działań. Przygotowanie części dotyczącej prawa amerykańskiego i wniosków prawnoporównawczych nie byłoby też możliwe bez wsparcia wielu instytucji zagranicznych. Serdecznie dziękuję wykładowcom Szkoły Prawa Amerykańskiego na Uniwersytecie Jagiellońskim, w szczególności prof. *Davidowi Liptonowi*, od którego zaczęła się moja przygoda z amerykańskim prawem spółek. Dziękuję swoim nauczycielom prawa spółek i papierów wartościowych na Cornell School of Law – prof. *Jensowi Dammannowi* oraz prof. *Nicholasowi C. Howsonowi* – oraz na Yale School of Law – prof. *Henry’emu Hansmannowi* – za przekazanie niezbędnej wiedzy, możliwość konsultacji i krytycznej konfrontacji rezultatów prowadzonych badań. Zamieszczam wyrazy wdzięczności dla prof. *Klausa Hopta* oraz prof. *Detleva Witta* za udzielone wsparcie w trakcie dociekań komparatystycznych. Dziękuję kierownictwu i pracownikom Lillian Goldman Law Library oraz Instytutu Maxa Plancka Prawa Porównawczego i Prywatnego za wszelką pomoc w trakcie prowadzenia kwerendy biblioteecznej. Dziękuję wszystkim tym, którzy otaczali moją osobę opieką i ciepłem w trakcie prowadzenia zagranicznych badań naukowych.

Na końcu, choć powinienem od tego zacząć, z całego serca dziękuję swoim Rodzicom za to, że wspierali mnie w każdym, nawet najtrudniejszym, momencie prowadzonych badań. W szczególności dziękuję Mamie, której nie było dane doczekać chwili obronienia rozprawy doktorskiej. Serdecznie dziękuję mojej żonie *Gosi*, na którą zawsze mogłem liczyć w każdym momencie mojej pracy zawodowej i naukowej.

Kraków, maj 2015 r.

Kamil Szmida